

POLSKA AKADEMIA NAUK
Instytut Historii

KWARTALNIK
HISTORYCZNY

ROCZNIK LXI

Nr 2

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1954

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
HISTORYCZNY

ROCZNIK LXI
Nr 2

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1954

KOMITET REDAKCYJNY

Juliusz Bardach, Iza Biezuńska, Aleksander Gieysztor,
Leon Grosfeld, Henryk Jabłoński, Witold Kula,
Bogusław Leśnodorski — redaktor naczelny, Janina Żurawicka

ADRES REDAKCJI

Warszawa, Polska Akademia Nauk, Nowy Świat 72

A. 96

PANSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE — WARSZAWA 1954

Nakład 2465 + 113	Oddano do składania 30.III.54
Arkuszy wyd. 39, druk. 26,25	Podpisano do druku 5.VI.54 r.
Pap. druk. sat. kl. V, 70 g 70 x 100/16	Druk. ukończono w czerwcu 1954
Cena zł 15.—	Zamówienie 125 5-B-13697

Stoł. Drukarnia Naukowa, Warszawa, Sniadeckich 8

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

o g ł a s z a

KONKURS NA PRACE NAUKOWE

z z a k r e s u:

1. Historii Polski Ludowej (1944—1953),
2. Kształtowania się i rozwoju sojuszu robotniczo-chłopskiego,
3. Historii okresu Mickiewiczowskiego, m. in. zagadnienia kształtowania się burżuazyjnego narodu, „Trybuna Ludu“, „Legion włoski Mickiewicza“, Mickiewicz w latach 1853—1855, stosunki rewolucjonistów polskich i rosyjskich.

W każdym z trzech podanych wyżej zakresów przewidziane są dwie nagrody: I — 5 000 zł; II — 2 000 zł.

Prace winny być nadesłane pod adresem
INSTYTUTU HISTORII PAN
Warszawa, Nowy Świat 72

w formie druku wydanego w roku 1954 lub maszynopisu
do dnia 1 listopada 1954 r.

SPIS TREŚCI

Zadania bliskie polskim historykom	3
--	---

ROZPRAWY I STUDIA

Czesław Madajczyk — Bilans burżuazyjno-obszarniczej reformy rolnej w Polsce (1918—1939)	13
Marek Sobolewski — Prawa i wolności obywatelskie i praktyka sądów przedwrześniowych	35
Leon Grosfeld — Tak zwany akt piątego listopada	61
Irena Pietrzak-Pawłowska — Kapitał monopolistyczny w Królestwie Polskim w okresie przełomowego kryzysu 1900 — 1903 r.	96
Mirosław Franćić — Powstanie chłopskie w starostwie libuskim i sąsiednich królewskich w połowie XVIII wieku	130
Stanisław Sreniowski — Oznaki regresu ekonomicznego w ustroju folwarczno-pańszczyźnianym w Polsce od schyłku XVI w.	165
Bohdan Baranowski — Zofia Libiszowska — Problem narodowo-wyzwoleńczej walki ludu ukraińskiego w XVII w. w historiografii polskiej	197

POLEMIKA

Tadeusz Grudziński — W sprawie nowego wydania Kroniki Galla	218
---	-----

RECENZJE I SPRAWOZDANIA

Pierwsza konferencja metodologiczna historyków polskich — Stanisław Kalabiński, Henryk Samsonowicz	232
A. Vetulani, Władztwo Polski w Prusiech Zakonnych i Książęcych — Edmund Cieślak	237
J. Tazbir, Reformacja a problem chłopski w Polsce XVI wieku — Zdzisław Kaczmarczyk, Władysław Sobociński	243
Powiest' o prichożenii Stefana Batorija na grad Pskow — Stanisław Herbst	258
Inwentarz aktów sejmikowych Prus Królewskich — Jan Gerlach	259
K. Sienkiewicz, Dziennik podróży po Anglii — Józef Dutkiewicz	270
I. I. Udalcow, Studia z dziejów walk narodowych i politycznych w Czechach — Kazimierz Piwarski	271
Węgierska bibliografia historyczna — Jan Reychman	278
Sprawy Mazur i Warmii w korespondencji W. Kętrzyńskiego — Irena Pietrzak-Pawłowska	285
K. Liebknecht, Ausgewählte Reden, Briefe — Henryk Zieliński	290
Proti kosmopolitismu ve výkladu našich narodních dějin; Dokumenty o protilidové a protinarodní politice T. G. Masaryka — Mirosław Franćić	297
F. Kalicka, Powstanie krakowskie 1923 roku — Irena Spustek	306
Ostatnie prace o dziejach Śląska — Kazimierz Popiołek	308
Zapiski bibliograficzne	314

ZYCIE NAUKOWE W KRAJU

Prace Instytutu Historii PAN

Pierwszy rok nowej serii „Kwartalnika Historycznego“	329
Sprawozdanie z posiedzenia Rady Naukowej IH PAN	333
Dyskusje o roli mas ludowych w historii	337
Kurs pomocniczych pracowników naukowych w Zakopanem	345
Dyskusja nad materiałami do nauczania historii Polski 1864 — 1945 — Wacław Poterański	354
Kronika wydarzeń naukowych	359

ZYCIE NAUKOWE ZA GRANICĄ

Z prac historyków radzieckich

Zabytki staroruskiej kultury — Andrzej Poppe	365
Zagadnienia rozwoju gospodarczego ZSRR — Jerzy Tomaszewski	374
Przegląd czasopism radzieckich — Józef Kukułka	383
Dyskusja nad uniwersyteckim podręcznikiem historii Czechosłowacji — Wiktold Kula	392
Zeitschrift für Geschichtswissenschaft — Krystyna Murzynowska	394
Organizacja i osiągnięcia nauk historycznych w Rumunii—Adam Weinsberg	403
Problematyka historyczna w postępowych czasopismach francuskich — Tadeusz Kuźmiński	407

**Ważniejsze dostrzeżone błędy i omyłki w nr 1/54
„Kwartalnika Historycznego”**

Strona	Wiersz	z a m i a s t	powinno być :
86		brak odsyłacza 70 Wł. Dąbrowski, op. cit. s. 36	
109	18 od dołu	IX	VII
110	9 „ „	2/4	3/4
111	1 „ „	1593	1953
121	2 „ „	Por.	¹¹⁹ Por.
202	24 „ „	stanowisku“.	stanowisku.
217	12 „ „	wyżej	niżej
217	9 „ „	1838	1738
219	22 „ „	97	93
221	36 „ „	0,2	0,8
228	1 „ „	XIII	XVIII
269	23 od góry	dobrych	drobnych
278	1 od dołu	IMIEL	IMEL
321	6 „ „	s. 154	s. 166
352	3 „ „	Sesję rozpoczęto przed rokiem.	Sesję, rozpoczęto przed rokiem
358	4 od góry	trzeci	pierwszy
371	26 „ „	1935	1953
376	8 „ „	kabardyńskiego	kabardyńskiego
378	2 „ „	Sztuki	Sztuki,
392	24 od dołu	Istituto	Istituto
395	1 od góry	Z. Tobolika	Z. Tobolka

Cena zł. 15,—

Z NOWOŚCI WYDAWNICZYCH
PAŃSTWOWEGO WYDAWNICTWA NAUKOWEGO

GERARD LABUDA

SŁOWIAŃSZCZYNA PIERWOTNA

Materiały źródłowe do historii Polski epoki feudalnej

SPIS ROZDZIAŁÓW: I. Etnogeneza Słowian. II. Rozprzestrzenienie się Słowian w Europie w V—VIII w. III. Rozsiedlenie się Słowian w Europie. Podziały plemienne. IV. Rozpad wspólnoty pierwotnej. Słowianie i Awarowie. V. Okres tworzenia się feudalnych ustrojów plemiennych w VII—IX wieku. VI. Tworzenie się wczesnofeudalnych państw „kilkuplemiennych“. Podstawy gospodarcze. VII. Ustrój społeczno-polityczny wczesnofeudalnych i feudalnych państw „kilkuplemiennych“. VIII. Religia pogańskich Słowian. IX. Początki chrześcijaństwa u Słowian. X. Kultura społeczna i materialna Słowian. XI. Sztuka wojenna Słowian. Słowianie na morzu.

str. 360

zł 12,85

Książki PWN są do nabycia w księgarniach naukowych „Domu Książki“.

Zamówienia za zaliczeniem pocztowym:

Księgarnia Naukowa, Krakowskie Przedmieście 7.